

LBRIS

We know
books

OFELIA ICHIM
(coordonator)

ALINA-MIHAELA BURSUC, MARIUS-RADU CLIM,
OFELIA ICHIM, VERONICA OLARIU, ANA-MARIA PRISACARU,
IOANA REPCIUC
(editori)

IDENTITATE ȘI IDEOLOGIE

Limba și literatura română în paradigma culturală contemporană

INSTITUTUL EUROPEAN
2022

CUPRINS

I. LINGVISTICĂ

- Alina-Mihaela BURSUC, **Observații asupra modelelor actuale de analiză a grupurilor lexicale / 17**
- Daniela BUTNARU, **Satul Rotunda (județul Neamț). Periplu toponimic / 25**
- Svetlana CALARAȘ, **Influența împrumuturilor asupra terminologiei editorial-poligrafice / 35**
- Victor CELAC, **Un episod din perioada de modernizare a limbii române. Originea verbului *dezvolta* și etapele fixării lui în limbă / 45**
- Marius-Radu CLIM, **Instrumente lexicografice disponibile în cadrul proiectului european *ELEXIS – European lexicographic infrastructure* / 67**
- Ramona Cătălina CORBEANU, **Structuri discontinue în sintaxa limbii române vechi / 75**
- Mioara DRAGOMIR, **Termenul și noțiunea de *cronograf*: (re)evaluarea definiției, a sensurilor, a variantelor lexicale și a etimologiei / 89**
- Daiana FELECAN, **Discursul politic prezidențial din vremea stării de urgență provocate de Covid-19: strategii de orientare spre alocutor / 103**
- Oliviu FELECAN, **Creativitate lexicală contemporană: vocabular de pandemie Covid-19 / 119**
- Alina-Georgiana FOCȘINEANU, **Dificultăți în achiziția grupului adjectival românesc de către studenții vorbitori de limba arabă (nivelul A1– A2 / 135**
- Angelica HOBJILĂ, **Dinamica rolurilor în comunicarea didactică/interpersonală / 141**
- Angelica HOBJILĂ, **Situații conflictuale și soluții discursive – contextualizări în sfera comunicării educaționale / 155**
- Gabriela-Sînziana IOANEȘ, **Porecla – factor de referință în identitatea culturii europene / 169**
- Adelina Emilia MIHALI, **Repere culturale în antroponimia românilor din Slatina, Ucraina / 181**
- Eugenia MINCU, **Dublețul greco-latin *ophthalmos* / *oculus* ‘ochi’: valori**

existențiale și terminologie medicală / 193

Viorica MOLEA, **Limbă și conștiință în Basarabia: o abordare socio-lingvistică / 203**

Nicoleta NEȘU, **Variație lingvistică și identitate culturală / 211**

Gabriela PANU, **Conceptul de «bibliografie». Accepțiunea clasică versus bibliografia în era digitală / 221**

Bianca Daniela POP, **Identitate antroponomică în comunitatea ucraineană / 231**

Ioan-Nicolae POP, **Discursul teologic în contextul pandemiei Covid-19 / 243**

Raluca Miruna SOISUN, **Efectele globalizării asupra viziunii identității de gen în limba română / 257**

Elena Isabelle TAMBA, Gabriela HAJA, **Evoluția sinonimiei în Dicționarul limbii române / 271**

II. ISTORIE LITERARĂ

Cristian ARHIP, Odette ARHIP, **Biografie urbană ficțională / 287**

Zamfir BĂLAN, **Legitimarea prin povestire în literatura lui Panait Istrati / 293**

Oana Magdalena CENAC, **Estetic și politic în paginile revistei „Ateneu” / 303**

Nina CORCINSCHI, **Ideologii resentimentare în literatura română din Basarabia / 319**

Olesea GÎRLEA, **De la Vlad Țepeș la Dracula și viceversa. Mitul unei personalități / 327**

Emanuela ILIE, **Imaginarul corporal în poezia de exil a lui Miron Kiropol / 343**

Adrian JICU, **George Bacovia și M. Blecher. Revanșa perifericilor / 353**

Laura Ioana LEON, **Medical Humanities: Literature as a Teaching Method for Medical Students / 359**

Maricica MUNTEANU, **Bătăliile cenaclului „Viața românească”. De la ideologia de grup la democrația literaturii / 371**

Ileana ORLICH, **East of the West: Reading the Cultural Imaginary in Bram Stoker’s *Dracula* / 381**

Maria PAȘCALĂU, **Scriitorul evreu – „calul troian” din cultura română modernă? Antisemitismul literar / 391**

Gordana-Nicoleta PEICI, **Cartea șoptelor – magicul copilăriei ca izvor al istoriei / 401**

Dana RADLER, **Realism and Critique in Panait Istrati’s *Après seize mois dans l’U.R.S.S.* / 413**

Daiana RADU, **Redescoperirea baladei populare. Meșterul Manole în literatura lui Lucian Blaga și Ismail Kadare / 427**

Cristina SĂRĂCUȚ, **Iulia Hasdeu și începuturile literaturii pentru copii / 435**

Roxana VASILIU, **Schiță pentru o poetică a jurnalului fantezist – Iulia Hasdeu / 445**

III. CULTURĂ ȘI IDENTITATE

- Felicia DUMAS, Les Roumains de France et la pratique de leur foi « roumaine » dans quelques monastères orthodoxes francophones / 467**
- Ioana-Simina FRÎNCU, Some Considerations on the Educational Potential of Non-institutional Heritage Centres / 477**
- Lavinia NASTA, Imaginarul blestemului. Câteva explicații etnolingvistice / 489**
- Violeta TIPA, Drama poporului moldovenesc: în căutarea identității pierdute / 501**
- Felicia VRÂNCEANU, Filologia română la Universitatea din Cernăuți: dialoguri interculturale / 511**
- Rodica ZANE, Profesorul Mihai Pop – un posibil proiect de memorie pentru etnologia românească / 519**

Satul Rotunda (județul Neamț). Periplu toponimic

Daniela BUTNARU*

Keywords: *place names; village; history; geography; diachrony; synchrony.*

1. Informații istorice

Localitatea Rotunda face parte din punct de vedere administrativ din comuna Doljești, județul Neamț, și este situată în lunca Siretului. Până la momentul secularizării averilor mănăstirești, a fost proprietate a Mănăstirii Doljești, pe moșia căreia se afla. Nu există documente care să surprindă momentul înființării acestei localități, dar probabil s-a încheiat în secolul al XVIII-lea, prima atestare a numelui ei datând de la 1762 (Holban, Alexandrescu Dersca-Bulgaru et alii 1997: 442). Analizând și coroborând informații din diverse documente care fac trimitere la satele Rotunda și Butea, istoricul Silviu Văcaru a înaintat ipoteza conform căreia locuitorii acestui sat, romano-catolici, nu au venit din satele învecinate Adjudeni și Tămășeni, cum a afirmat Iosif Gabor (Văcaru 2013: 27), ci „direct din Transilvania propriu-zisă, ținând cont de faptul că, în satele amintite mai sus, majoritatea celor veniți vorbeau românește” (*ibidem*: 23). Având ca punct de plecare o poruncă domnească scrisă la 12 aprilie 1766, prin care locul ocupat de niște bejenari unguri¹ așezați în lunca Siretului va fi împărțit în două, după cum mergeau vechile hotare dintre Miclăușeni și Mănăstirea Doljești, Silviu Văcaru concluziona că

după hotarnica moșiilor s-a hotărât ca fiecare parte să-și facă gard despărțitor. Oamenii care au venit în partea mănăstirii au fost mutați de călugări „la locu de odihna și hrana lor”, pe hotarul moșiei Doljeștilor. Aceștia vor forma, sau se vor alătura, nu știm sigur, nucleul viitorului sat Rotunda (*ibidem*: 31).

2. Obținerea informațiilor toponimice

Pentru culegerea cât mai bogată și detaliată a numelor de locuri de pe teritoriul satului aflat în discuție, am realizat două anchete directe în teren cu harta și cu *Chestionarul toponimic și entopic general*, elaborat de Dragoș Moldovanu

* Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Academia Română – Filiala Iași, România.

¹ Prin *unguri* erau desemnați de către localnicii ortodocși bejenarii catolici veniți din Țara Ungurească = Ardeal; termenul era folosit de multe ori pentru a indica confesiunea catolică a persoanelor la care se făcea referire.

(Institutul de lingvistică, istorie literară și folclor, Iași, 1978). Au răspuns întrebărilor noastre săteni care, trăind în acest sat și ocupându-se cu agricultura, au ajuns să cunoască bine locurile și numele lor². Am folosit, pentru redactarea lucrării de față, și date culese din hărți și documente vechi, păstrate în diferite arhive sau publicate în culegeri de documente, reviste ori monografii, care ne-au ajutat să purcedem la o incursiune în istoria și prezentul localității Rotunda reflectate în toponimie. Pentru că, după cum vom vedea, numele de locuri de aici sunt adevărate vestigii ale unor realități de altădată.

3. Toponime din vatra satului Rotunda

Așa cum am arătat mai sus, numele satului este atestat pentru prima dată la 1762 de către misionarul italian Giovanni Hrisostomo dei Giovanni, într-o formă puțin modificată – *Rotonda*. Sătenii nu știu de ce localitatea lor poartă acest nume. A fost avansată, într-o monografie dedicată mănăstirii și comunei Doljești, ipoteza conform căreia denumirea reflectă amplasarea geografică:

Satul Rotunda este împrejmuit de trei părți cu apă și numai la miază-noapte de uscat, satul formând un teren rotund între Siret și gârla Albâia; deci este aproape sigur că și-a luat numele din această așezare topografică (Vasilescu 1930: 54).

Totuși, hărți vechi despre zona noastră de cercetare surprind faptul că matca veche a cursului inferior al pârâului Albâia era mai la sud, deci satul nu era pe atunci limitat și de acest pârâu³, ci doar de Siret. În plus, pentru a justifica forma de feminin a denumirii, ar trebui ca adjectivul *rotund* să fi însoțit inițial un apelativ de gen feminin. Astfel încât cea mai plauzibilă ipoteză, care poate susține atât din punct de vedere geografic, cât și din perspectivă lingvistică o soluție etimologică, ar fi că satul s-a format pe un teren numit deja *Rotunda*. În sprijinul afirmației noastre vine un document de la începutul secolului al XVIII-lea, care aduce lumină în această problemă: la 14 iulie 1716,

Toader Daric, pârçălab, mărturisește că Maria, fata lui Mălai logofăt, împreună cu [...] soțul ei dăruiesc lui Ion Sturza, fost mare vornic, o parte din satul Doljești, ținutul Roman, cu loc în țarină, vad de moară în Albăi, loc de prisacă, fânțe în poiana lui Maxim, poiana Rătundă, poiana Vadului, până în apa Siretului și a patra parte din heleșteul de pe Lăscoia, parte pe care părinții lor o aveau de la Bejan din Ciuncești și de la alții (CDM, V: 385).

² Pentru a ne conforma *Regulamentului general privind protecția datelor*, vom menționa doar inițialele numelor sătenilor care ne-au răspuns la cele mai multe întrebări: R.L. (90 de ani), L.B. (84 de ani), M.C. (40 de ani), F.C. (46 de ani). Informații punctuale am obținut și de la alți localnici.

³ ANB [= Arhivele Naționale din București], fondul *Planuri. Județul Roman*, nr. 3 și nr. 8.

Așadar, credem că inițial aici era o poiană rotundă, cu fâneață. Pentru a face mai eficientă exprimarea, la un moment dat localnicii au numit această poiană simplu, *Rotunda*, nume pe care îl va lua și așezarea care se va dezvolta în acest loc.

Pentru a se orienta în interiorul satului, localnicii folosesc diverse denumiri, legate de repere sau persoane care locuiesc în acea parte de sat: *În Tăbăcărie*, *La Biserică*, *La Ciulin*, *La Doboș*, *La Frențulă*, *La Lupulești*, *La Molodoi*, *Poiana* ș.a. Drumurile care străbat satul au primit nume oficiale din partea reprezentanților administrației: apelativul *uliță* a fost înlocuit cu *stradă* și *uliță*, dar majoritatea hodonimelor sunt motivate din punct de vedere toponimic, copiind modelul popular de denominație: *Str. Cantonului* (pentru că aici este „un canton de apă” care aparține companiei Apavital), *Str. Cărămidăriei* (duce spre Cărămidărie; popular i se spune și *La Lupulești*, pentru că locuiesc acolo multe familii Lupu), *Str. Fânașului* (pentru că terenul spre care duce acest drum se cheamă Fânașul), *Str. Hățașului* (spre Hățaș), *Str. Iazului* (trecea pe lângă o baltă), *Str. Izlazului* (duce la Izlaz, la imaș), *Str. Parohiei* (acolo e casa parohială), *Str. Poiana* (care traversează partea de sat numită Poiana), *Str. Prăjini* (duce la terenul numit Prăjini), *Str. Siretului* (duce la Siret), *Str. Șesului* (duce la tarlăua Șesul Odăii), *Str. Tăbăcărie* (care străbate partea de sat numită Tăbăcărie), *Str. Trei Prăjini* (duce la terenul numit Trei Prăjini), *Str. Vasile Alecsandri* (pentru că duce spre Mircești, sat unde a locuit scriitorul), *Str. Zăvoi* (duce spre Zăvoiu de pe malul Siretului). Două hodonime au fost stabilite arbitrar: *Fundătura Plopilor* și *Fundătura Narciselor*. Câteva denumiri au fost alese din motive amuzante sau ironice: *Str. Crinilor* „pentru că stau acolo domnișoare și cavaleri, cam de 50 de ani, și le-am zis noi că-s ca niște crini”, *Str. Viitorului* (duce spre cimitir!), *Str. Unirii* (pentru că „este acolo un magazin care unește toți bețivarii”).

4. Toponime din zona extravilană

Terenul extravilan al localității se mărginește la vest cu râul Siret⁴ și este străbătut de Pârâul Albăia și de doi dintre afluenții acestuia: Lițca și Gagea. Numele pârâului *Lițca* s-a format probabil de la antroponimul *Lațco* (Merișca 1994: 19)⁵, care îl desemna probabil pe întemeietorul satului *Lățcani*, numit la 1623 și *Lățca* (DIR, A, XVII-V: 197). Satul *Lățcani* a dispărut în partea a doua a secolului al XVII-lea, rămânând doar siliștea și moșia, iar ulterior în vecinătate s-a

⁴ Acesta este probabil format de la rădăcina indoeuropeană **ser-* ‘a curge’; pentru ipoteze privind originea acestui hidronim, vezi Al. Rosetti, *Istoria limbii române*, I, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986, p. 51, G. Ivănescu, *Istoria limbii române*, Iași, Editura Junimea, 2000, pp. 73-75, Liviu Franga, *Pe marginea unor hidronime din Dacia (II)*, în „Studii și cercetări de lingvistică”, XXXII, nr. 6, 1981, p. 621-635.

⁵ După tradiția populară, numele satului Lițca ar aminti de o văduvă frumoasă, *Lițica*, ce fusese căsătorită cu un cioban care și-a făcut acolo țârlă și bordei (Vasilescu 1930: 55).

format satul Lița (care în 1931 a fost înglobat în satul Doljești – TTRM I₁: 645), pe pârâul cu același nume. Cursul de apă este atestat în vechime și cu denumirea *Lățcoaia* (DIR, A, XVII-V: 193, 197).

*Pârâul Gagea*⁶ este menționat într-un act întocmit în jurul anului 1766, prin care se stabilea hotarul dintre moșiile Doljești și Miclăușeni:

pârâul ce-i zic Pârâul Gagii, din jos de pomii Gagii; și acest nume de pomi și de pârâu iaste că au șezut un popă cu porecla Gagea (care l-am apucat și noi) și de aceasta să numesc și pomii și pârâul a Gagii (Văcaru 2013: 34).

Este foarte interesant că în document este explicată motivația denumirii. Așadar, la data întocmirii documentului din care am citat, numele dat acestui curs de apă era nou, apropierea de locuința unei persoane poreclite Gagea determinând schimbarea denumirii vechi. Numele mai vechi al pârâului – *Găureana*⁷ – este păstrat încă de localnicii din satul vecin Butea. Denumirea amintește de fostul sat *Găureni*, care se afla la nord de Rotunda și care este atestat pentru prima dată la 12 noiembrie 1627 (DRH, A, XIX: 337). Probabil moșia satului s-a numit *Găureana*, iar dealul și cursul de apă de pe această moșie i-au preluat numele. Dintr-un alt document, de la 6 martie 1628⁸, aflăm că acest pârâu a avut și denumirea *Năroteasa*, care apare consemnată în PLANUL 1815⁹. Ne aflăm în fața unei situații de sinonimie toponimică (sau polionimie): trei denumiri au fost folosite pentru desemnarea aceleiași pârâu.

Originea hidronimului *Albâia* rămâne, deocamdată, obscură. Apa acestui pârâu nu are culoare albă, încât să confirme o etimologie descriptivă, chiar dacă forma folosită în prezent de localnici – *Albuia* – ar intra în tiparul unor denumiri cromatice (gălbui, albăstrui, verzui). Ipoteza unei origini personale, adică formarea de la un nume de persoană, este, și ea, îngreunată de lipsa vreunui document care să o lege de vreun proprietar din zonă, dar și de dificultatea explicării evoluției denumirii de la un antroponim *Albul Alba* la formele *Albinea* (atestată la 1428 – DRH, A, I: 115), *Albânea* (de la 1446 – *ibidem*: 375: *Obârșia Albânei* sau de la 1479 – *ibidem*, II: 320: „Doljeștii, la gura Albânei”) sau *Albâia*, consemnată în majoritatea documentelor ulterioare. Locuitorii satului Rotunda desemnează acest curs de apă și prin apelativul *gârta* folosit în funcție hidro-nimică.

⁶ Rotunjenii folosesc astăzi o formă puțin modificată: *Pârâul Gajdia*.

⁷ Vezi și HARTA 1962.

⁸ Atunci fiii lui Ștefan Benea vindeau „jumătate din trei părți din satul Găureni [...] și cu loc de moară pe pârâul Năroteasă, în ținutul Romanului” (DRH, A, XIX: 431).

⁹ Aici este notat *Pârâul Nărutoasa*, formă rezultată prin închiderea vocalei protonice -o- la -u-.

Tarlaua numită *Vatra Iazului*, situată la vest de sat, a rămas indiciul care atestă prezența pe vremuri¹⁰ a unui mare iaz pe pârâul Albâia. Iazul, situat în amonte de confluența pârâului Albâia cu Pârâul Lițca, este reprezentat pe HARTA 1809, într-un plan de la 1815 (Văcaru 2013: 38) și pe PLANUL 1849-1850. În dosarul întocmit cu ocazia Reformei agrare de la 1864, el este menționat cu denumirile „Iazu Mare” (RA 1864: 5r) sau „Lacul Mare” (RA 1864: 3v), alături de părți ale sale: „Capul Iazului” (RA 1864: 3v), „Coadă Iazului” (RA 1864: 3v) și „Ezetura” (RA 1864: 6r)¹¹. Spre sfârșitul anilor '70 ai secolului al XIX-lea, după cum aflăm din monografia lui Ath. Vasilescu, „rupându-se izitura, în urma unei ploii torențiale”, a secat *Iazul de la Albâia* (Vasilescu 1930: 35-36), astfel că, pe *Planul moșiei Doljești (partea proprietății fără pădure)*, ridicat în baza ordinului nr. 30630 din 1888, în locul bălții se vede „loc de arătură” și teren mlăștinos (RA 1864: 15). La 1894, terenul de aici era numit *La Iazu Mânăstirii* (ATLASUL).

Locul numit *La Potcoavă* se numește astfel pentru că aici Siretul făcea odinioară un cot de forma unei potcoave; fosta albie se umple cu apă în perioadele excesiv de ploioase, formându-se *Balta la Potcoavă*.

Tarlaua numită *Tabac* a rezultat în urma defrișării zăvoiuului cu același nume, situat pe ambele maluri ale Siretului, zăvoi menționat în documente din a doua jumătate a secolului al XIX-lea (Butnaru 2013: 90, MO 1892: 3218). Nu dispunem de informații care să ajute la clarificarea etimologiei acestui toponim, dar probabil la baza acestuia stă un antroponim.

Un alt toponim vechi, *Dealul Ungurului*, îl găsim atestat la 1888 cu forma *Dealul Ungurilor* (RA 1864: 15). Localnicii cu care am discutat în cadrul anchetelor au încercat explicarea denumirii prin existența, odinioară, a vreunui ungar/ maghiar care va fi avut pământ acolo. În realitate, numele dealului este legat de cuvântul *ungur*, care a ajuns să fie folosit în provincia Moldova cu sensul de „ungurean” (= venit din Țara Ungurească, adică din Transilvania, inclusă în Imperiul Austro-Ungar¹²) sau/ și de „catolic”; așadar, pe terenul de aici, proprietate a mânăstirii ortodoxe Doljești, s-au instalat probabil câțiva bejenari catolici, iar singularul din acest toponim are valoare colectivă.

¹⁰ Întrebând localnicii dacă a fost un iaz în locul numit astăzi *Vatra Iazului*, am primit doar răspunsuri negative: numai tarla a fost acolo. Desigur, iazul nefiind de mult timp, s-a pierdut orice urmă de-a sa în amintirea colectivă.

¹¹ În PLANUL 1849-1850 toponimul este consemnat cu forma *Iezătura*.

¹² În monografia dedicată comunei Doljești, Ath. Vasilescu afirma, în legătură cu localnicii de religie catolică de aici, că ei „nu știu a vorbi limba ungurească” (Vasilescu 1930: 57) și „le place să se numească unguri și se simt mândri atunci când sunt numiți catolici” (*ibidem*: 58); „Noi i-am numi români catolici, căci într-adevăr sunt de naționalitate română [...], dar atunci am ieși din limbajul comun, pentru că toți locuitorii noștri, de prin părțile locului, chiar intelectualii și organele administrative, îi numesc unguri, nu români catolici” (*ibidem*). Și în *Marele dicționar geografic* se preciza că localitatea Rotunda era „compusă numai din unguri” (MDG, V: 282).

La sud de Dealul Ungurului se află *Dealul Viei*, al cărui nume este mărturia cultivării viței de vie, până spre sfârșitul secolului al XIX-lea. Via este reprezentată pe PLANUL 1849-1850 și în dosarul realizat cu ocazia Reformei agrare din 1864 găsim menționată „Via la Costișe” și „Vie boierească pe Costișe” (RA 1864: 3r și 5r). Localnicii denumesc versantul dinspre sat *Coasta* sau *La Coastă*. În ATLASUL (realizat între 1892 și 1898), în dreptul acestui deal este notată denumirea *Dealul Subteranei*, astăzi necunoscută sătenilor, care însă ne-au povestit că spre vârful acestui deal există niște guri, asemănătoare unor intrări în beciuri. Pentru că via a dispărut de multă vreme (astăzi terenul de aici este arabil) și numele de *Dealul Viei* nu mai era perceput ca fiind motivat, localnicii folosesc în prezent mai mult denumirea *Dealul Rotunda*.

Vechi este și toponimul *Șesul Odăii* – denumire veche, motivată de existența aici a unei *odăi*, adică a vreunei așezări/clădiri simple care va fi fost folosită ca adăpost de ciobani sau agricultori. Terenului i se spune și simplu, *Șesul*. Locul unde șesul se întâlnește cu dealul s-a numit *Capul Șesului* (RA 1959), prin *cap* înțelegându-se „locul unde începea șesul”, dar astăzi denumirea a evoluat, sub influența administrației locale, la *Capete Șes-Sub Deal*.

Tarlaua *Cărămidăria* se numește astfel pentru că aici era amplasată fabrica de cărămidă a mănăstirii; resturi de cărămidă scoase la iveală cu ocazia arăturilor vin să confirme etimologia.

Amplasarea satului în lunca Siretului are ca rezultat și prezența unor nume de locuri specifice acestui tip de relief. Spre sfârșitul secolului al XIX-lea sunt atestate denumiri precum „Zăvoaie și Lunca” (RA 1864: 3r) sau „hotarul Zăvoi cu Rătunda”, „Muchia Zăvoiuului” (RA 1864: 4r), „Nășipu sau Zăvoi” (RA 1864: 4r), „Nășipu și Râpele” (RA 1864: 3r), „Lunca pe malul Siretiului Vechi” (RA 1864: 6r). În prezent, terenurile (agricole sau împădurite) situate pe malul Siretului sunt *Lunca*, *Chișcăroasa*, *Zăvoiu* și *Zăvoi-Cioate*, *La Nuiete* și *În Tâbac*. Suprafața împădurită este destul de mică: *Pădurea Albuia* se află în hotarul cu satul vecin Rediu, iar în partea nordică a satului este *Pădurea la Gavrileanu* (sau *Găvârleanu*). Aceasta din urmă se întinde și pe teritoriul satului Butea, unde i se spune *Pădurea Gavrilan* sau *Găvârlan* (Butnaru 2013: 84). Denumirea s-a format de la un antroponim *Gavrilan*, după cum dovedește un document de la 1765, în care este menționat *Pârâul lui Gavrilan* (*ibidem*: 85).

O serie de denumiri oferă informații despre aspectul solului (*Lutăria* este locul de unde localnicii, dar și oameni din satele învecinate luau lutul folosit pentru lipit sau din care se făceau chirpici, *Scruntarul* este locul nisipos de pe malul Siretului), alte toponime sunt legate de procesul de împroprietărire a locuitorilor (*La Loturi*, *Trei Prăjini*, unde fiecare proprietar deținea câte trei prăjini de teren, și *În Prăjini*, unde proprietățile nu sunt egale), de procesul de defrișare (*Poiana*), de amplasare (*Între Gârle* – denumirea unei tarlale situată între Albăia și un mic braț al acesteia, deci între două gârle –, *Iazul la Grădinărie*

– aflat lângă terenul unde, în secolul trecut, era Grădinăria –, *Balta la Potcoavă* – situată lângă un fost cot al Siretului, numit La Potcoavă, datorită formei), de vegetație sau de tipul de cultură care se practica pe acel teren (*Fânașul*, *Pășunea*, *Grădinăria*, *Dealul Viei* sunt, în mare parte, arabile astăzi), de activități (*Tăbăcăria*), de proprietari (*Iazul la Lungu* și *Iazul la Ciocoiu*) etc. Unele toponime desemnează repere de pe teritoriul localității: *Digul* (construit paralel cu râul Siret, pentru a împiedica inundarea satului și a terenurilor agricole), *La Mormane* (a fost o balastieră și mult timp au rămas acolo două mormane cu nisip), *La Pod la Canal*, *Podul la Albâia*, *La Canton* sau *Cantonul* (își datorează numele prezenței unui canton care aparține de societatea de furnizare a apei Apavital), *Fântâna la Văleanca*, *Troița la Greblă*, *Puntea la Iancu lui Lupu*, *Puntea la Foșache*, *La Monument* sau *La Ștefan cel Mare*.

5. Formarea toponimiei din satul Rotunda

După cum se poate observa din selecția de denumiri prezentate mai sus, unele toponime sunt simple, formate dintr-un apelativ în funcție toponimică (*Cărămidăria*, *Chișcăroasa*, *Fânașul*, *Gârla*, *Rotunda*, *Tăbăcăria*), dar cele mai multe sunt toponime complexe: sintagme (*Dealul Ungurului*, *La Molodoi*, *Pârâul Gagea*, *Strada Iazului*, *Șesul Odăii*, *Trei Prăjini*, *Vatra Iazului*) și perifraze (*Iazul la Lungu*, *La Pod la Canal*, *Pădurea la Gavrileanu*, *Puntea la Iancu lui Lupu*).

Unele denumiri sunt formate de la nume de persoană sau o poreclă, reflectând, de obicei, un raport de proprietate sau de vecinătate între locuitori și locul desemnat: *Caragea*, *Pârâul Gagea*, *La Ciulin*, *La Lupulești*, *Fântâna la Văleanca*, *Moara lui Bulai* etc.

Unele toponime, precum *Capete Șes-Sub Deal*, *Zăvoi-Cioate*, au o sintaxă internă specifică stilului oficial. Popular, pentru primul exemplu am găsit atestarea *Capul Șesului* (în Registrul agricol de la 1959, aflat în arhiva primăriei comunei Doljești), iar pentru al doilea, am întâlnit în anchetă sintagma *În Cioate*. Este și cazul împărțirii, pentru o mai ușoară orientare, a terenului *La Loturi* în trei părți: *Loturi I*, *Loturi II* și *Loturi III*. Aceste denumiri oficiale, fiind folosite de reprezentanții autorităților și regăsindu-se în acte de proprietate, sunt adoptate, treptat, și de localnici.

Am intenționat să realizăm în acest articol un periplu toponimic în zona satului nemțean Rotunda, în cursul căruia să arătăm ce informații despre trecutul mai îndepărtat sau mai recent conțin unele toponime folosite astăzi de localnici. Pentru mulți săteni, toponimele de pe raza satului lor sunt doar niște „etichete” pentru terenuri, ei nu cunosc motivația care a stat la originea denumirilor: „Nu știu, așa i-a dat cineva numele”. Această explicație o auzim foarte des în timpul anchetelor toponimice pe care le-am făcut în diverse sate. De cele mai multe ori, toponimele sunt folosite ca atare pentru identificarea locurilor, nu e necesar să li